

Predlog modula

Modul: Zaštita podataka i sajber-bezbednost u digitalizovanoj poljoprivredi

Tema/Naziv

Zaštita podataka i sajber-bezbednost u digitalizovanoj poljoprivredi: uloga savetodavaca u podršci poljoprivrednicima

Tip modula

Tematska, jednodnevna pilot obuka sa praktičnim primerima i diskusijom

Образложење

Digitalizacija poljoprivrede u Srbiji dovela je do sve intenzivnijeg prikupljanja i obrade ličnih i proizvodnih podataka poljoprivrednika, kako kroz javne sisteme, tako i kroz privatne aplikacije, platforme, softvere i društvene mreže koje se koriste u proizvodnji, prodaji i upravljanju gazdinstvom. Istaživanje je pokazalo da poljoprivrednici često nisu dovoljno informisani o tome koje podatke dele, kome ih daju, pod kojim uslovima i koje rizike to može da nosi, a postoji prostor za jačanje kapaciteta savetodavnih službi u ovoj oblasti.

Institut za primenu nauke u poljoprivredi (IPN) prepoznat kao ključni akter za održivost ovakvog modula, budući da ima formalizovanu ulogu u obuci savetodavaca i koordinaciji rada PSSS. Zato modul treba da osnaži savetodavce da prepoznaju osnovna pitanja zaštite podataka i sajber-rizika u praksi, da ih objasne poljoprivrednicima jednostavnim jezikom i da znaju kada je potrebno uključiti nadležne institucije ili dodatne stručnjake.

Ciljna grupa

Savetodavci iz Poljoprivrednih savetodavnih i stručnih službi Srbije, prvenstveno sa područja Centralne i Istočne Srbije, uz mogućnost uključivanja savetodavaca iz drugih regiona u pilot fazi.

Predlažemo:

- do **15 učesnika** u pilot fazi, kako je i predviđeno projektom;
- poželjno je uključiti savetodavce različitih profila: biljnu proizvodnju, stočarstvo, agroekonomiju i savetodavce koji već rade sa digitalnim alatima.

Cilj modula

Cilj modula je da savetodavci unaprede znanja i praktične veštine za prepoznavanje, objašnjavanje i ublažavanje rizika povezanih sa zaštitom ličnih i proizvodnih podataka poljoprivrednika, kao i osnovnih pitanja sajber-bezbednosti u korišćenju digitalnih alata u poljoprivredi.

Specifični ishodi učenja

Po završetku obuke, savetodavci će moći da:

1. razumeju osnovne pojmove zaštite podataka o ličnosti i njihov značaj u kontekstu poljoprivrede;
2. razlikuju lične, proizvodne i poslovno osetljive podatke u radu sa poljoprivrednicima;
3. prepoznaju najčešće rizične situacije u korišćenju javnih digitalnih sistema i platformi, privatnih aplikacija, Viber/WhatsApp komunikacije, cloud servisa i društvenih mreža;
4. daju osnovne savete poljoprivrednicima o bezbednijem korišćenju digitalnih sistema;
5. prepoznaju kada je potrebno dalje upućivanje na IPN, Poverenika, IT podršku ili druge relevantne aktere;
6. uključe temu zaštite podataka u redovan savetodavni rad sa poljoprivrednicima.

Metodologija

Modul bi trebalo da bude organizovan kao **jednodnevna interaktivna obuka**, kombinovanjem:

- kraćih ekspertskih izlaganja,
- prikaza konkretnih slučajeva iz poljoprivredne prakse,
- rada na scenarijima,
- vođene diskusije sa savetodavcima,
- kratke završne evaluacije.

Ovakav format je bolji od čistog predavanja, jer je tema nova i savetodavcima će više značiti praktično razumevanje nego samo pravni pregled.

Rezultati edukacije

Savetodavci će biti osposobljeni da:

- jasnije razumeju gde u procesu digitalizacije nastaju rizici po zaštitu podataka;
- steknu osnovu za savetodavni rad sa poljoprivrednicima o ovoj temi;
- identifikuju konkretne probleme iz prakse i prenesu ih u dalji razvoj preporuka i budućih programa obuke;
- daju povratne informacije o primenljivosti modula u sistemu redovne edukacije savetodavaca.

Predviđeno da se relevantnost modula proveri kratkim upitnikom i da najmanje **70% učesnika** oceni modul kao relevantan za svoj rad.

Predlog sadržaja modula

1. Uvod: zašto je zaštita podataka postala tema u poljoprivredi

- digitalizacija poljoprivrede u Srbiji;
- javni digitalnih sistemi i platforme, privatne aplikacije, platforme i digitalni tragovi;
- zašto su poljoprivredni podaci ekonomski i institucionalno važni.

2. Osnovni pojmovi zaštite podataka

- šta su lični podaci;
- šta su proizvodni i poslovno osetljivi podaci;
- razlika između davanja podataka državi, privatnim kompanijama i digitalnim platformama;
- osnovna prava korisnika nad podacima.

3. Pravni i institucionalni okvir

- osnove Zakona o zaštiti podataka o ličnosti;
- veza sa GDPR logikom i EU Data Act okvirom;
- ko je nadležan za šta u Srbiji;
- šta savetodavac treba da zna, a šta nije njegova nadležnost.

4. Sajber-bezbednost u svakodnevnoj savetodavnoj i poljoprivrednoj praksi

- lozinke, deljenje pristupa i čuvanje naloga;
- phishing i lažne poruke;
- rizici korišćenja javnih mreža i neproverenih aplikacija;
- slanje dokumenata i fotografija preko telefona i društvenih mreža;
- osnovne preventivne mere.

5. Konkretni slučajevi iz poljoprivredne prakse U savremenoj poljoprivredi sve je zastupljenija upotreba različitih digitalnih rešenja za administrativne procese, ostvarivanje prava na podsticaje, kao i za unapređenje proizvodnje kroz praćenje vremenskih uslova, prinosa i upravljanje parcelama

- upotreba različitih digitalnih rešenja za administrativne procese
- aplikacije za subvencije, vremensku prognozu, praćenje prinosa, mapiranje parcela;

- digitalna komunikacija savetodavca sa poljoprivrednikom;
- plasman proizvoda preko društvenih mreža i platformi;
- primeri rizičnih situacija iz prakse i načini reagovanja

6. Uloga savetodavca

- kako objasniti temu poljoprivrednicima bez pravnog žargona;
- kako prepoznati situacije visokog rizika;
- kako evidentirati problem i kome ga proslediti;
- kako uvesti ovu temu u postojeće savetodavne kontakte i obuke.

7. Rad na scenarijima

Na primer:

- poljoprivrednik šalje lične dokumente preko Vibera;
- aplikacija traži GPS i pristup galeriji bez jasnog objašnjenja;
- više članova domaćinstva koristi isti nalog;
- savetodavac pomaže pri unosu podataka u sistem i zadržava kopije dokumenata;
- društvene mreže se koriste za prodaju i reklamaciju proizvoda.

8. Završna diskusija i evaluacija

- šta je savetodavcima novo;
 - šta je odmah primenjivo;
 - koje teme treba proširiti u sledećoj verziji modula;
 - kratki evaluacioni upitnik.
-

Predlog predavača

1. predstavnik Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti;
2. stručnjak za sajber-bezbednost / IT sisteme u poljoprivredi;
3. predstavnik IPN-a ili senior savetodavac sa iskustvom u obuci savetodavaca;
4. predstavnik CENTRA – istraživački deo i nalazi projekta;
5. predstavnik CENTRA ili partnerske OCD – praktični i policy aspekt.

Trajanje

Jedan dan

Predlog satnice:

- 09:30–10:00 registracija
- 10:00–10:15 uvod
- 10:15–11:15 blok 1
- 11:15–11:30 pauza
- 11:30–12:30 blok 2
- 12:30–13:15 ručak
- 13:15–14:15 blok 3
- 14:15–15:15 rad na scenarijima
- 15:15–15:30 pauza
- 15:30–16:15 diskusija + evaluacija

Modul je nastao kao deo projekta „Digitalizacija sa poverenjem: ka zaštiti podataka u agraru“, u saradnji sa IPN-om, Poverenikom, OCD i IT akterima, koji realizuje Re:People – Centar za društvo i tehnologiju, u okviru programa [„EU Resurs centar za civilno društvo u Srbiji“](#) koji sprovodi Beogradska otvorena škola sa partnerima, uz podršku Evropske unije. Za sadržaj modula odgovorna je isključivo organizacija Re:People – Centar za društvo i tehnologiju i ono nužno ne odražava stavove Evropske unije.